

Društvenik.

„Domoljubova“ priloga, posvečena izobrazbi in našim društvom.

Cerkev in kultura.

Cerkev pa ubožci.

Posebno skrb je Cerkev obračala na ubožce. Samostani so dajali nezmožnim dela, slabotnim in ubogim hrane, preskrbovali so jih za netivom, obleko, kuhinjsko opravilo itd. V mnogih samostanih so bile bolnice in velika prenočišča, kamor so se zatekali upehani, bolni in trudni. Nemški viteški red v Mariboru je preskrboval danadan 700—800 ubožcem hrano, pogosto tudi 1000. V Kremsmünstru pri Dunaju je dobilo samo 10. decembra, na ustanovni dan samostana, 20—30.000 ljudi hrano ali denarne darove. V cistercienskem samostanu v La Trappe-u je dobivalo do 3000 ubožcev iz okolice redno podporo. In da vlada še danes med samostanskimi zidovi isti duh krščanske ljubezni, se prepriča vsakdo, če stopi opoldne na kako samostansko porto. Samostan v Kremsmünstru je nasitil leta 1867. okrog 37.000 ubogih potnikov. Usmiljeni bratje so imeli l. 1896. v Avstriji 15 bolnic, v katerih so oskrbovali 19.002 bolnika skozi 355.350 dni brez najmanjše odškodnine. Da to nekaj stane, si utegne vsakdo sam misliti. V bolnico pa niso sprejemali le katolikov, ampak tudi protestante, starokatolike, juče, mohamedance, pogane in ljudi brez kakega verskega izpovedanja. In potem naj še nasprotniki govore o »nestrpnosti« »črnuh« !

Pisal bi lahko veliko razpravo o delovanju redov, moških in ženskih, pisal bi o njih socialnem in karitativnem delovanju pri postrežbi bolnikov. Številke bi govorile. Da, judje in protestante nas zavirajo za red usmiljenih sester, ki s tako nadčloveško požrtvovalnostjo darujejo velikokrat lastno življenje v prid človeštva. Koliko store samostani za zboljšanje padlih žensk, kdo oskrbuje sirotišnice? Kdo vodi s takim uspehom šole, da celo liberalci dajejo vanje vzgajati svojo deco? Redovniki in redovnice. Da je vzgoja v njih dobra, o tem nam vedo govoriti celo protestantski profesorji. Tako-le piše dr. Pavel Piper: »Nevednost in često tudi zagrizenost sta po protestantski Nemčiji raztrosila po k r i v i c i vest, da se v katoliških samostanih goji praznoverje in nevednost. Stvar je drugačna. Častital

bi vsakemu višjemu učiteljskemu kolegiju (zboru) severne Nemčije, če bi mogel pokazati le pol inteligence in kulturne važnosti, kakor jo ima tak samostan«.

Cerkev pa divji narodi.

O delovanju katoliške Cerkve v oddaljenih krajih Afrike, Amerike, Avstralije in Azije je imel čitatelj že večkrat priliko brati. Katoliški misijonarji so tam pravi pionirji kulture. Za vselej zapuste svojo domovino, svoje starše, brate, znance in gredo, kamor veli ukaz kot zvesti vojaki Kristušovi. Sami so med divjimi barbarskimi narodi, kot izgubljeni so v oddaljeni zemlji, brez človeške tolažbe, kot sv. Frančišek Ksaver na otoku Sancian. Popuste svoje domače šege in narodne navade in se morajo prilagoditi divjakom v življenju in jeziku. Na ta način jih skušajo z ljubeznijo dvigniti. A vse žrtve so plačane pogosto z nehvaležnostjo in sovraštvom. Kaj podpira misijonarja, da vztraja in zmaguje? Človeška moč ne. Ljubezen in Kristus ga podpirata, zato se ne boji ničesar, tudi življenje dá za svoje prepričanje, če je treba. Ali nas ne spominja ta velika moralna moč v našem, tako ubogem stoletju, kljub vsemu bogastvu ubogem na žrtvah in velikih delih, ali nas ne spominja na prve čase krščanstva? In ta prikazen se ponavlja skozi stoletja. In danes deluje po vseh delih sveta nad 20.000 misijonarjev, med temi do 600 benediktincev, 5000 frančiškanov, 700 kapucinov, 700 trapistov, 500 dominikancev, 600 lazaristov in 4000 jezuitov, potem pa mnogo novih misijonskih družb in 2000—3000 svetnih duhovnikov. Več kot 200 misijonarjev je prelilo v 19. stoletju kri za vero. A ne učijo ubogih divjakov samo vere, krščanskega nauka. Zidajo šole in jih učijo najpotrebnejših vsakdanjih stvari, navajajo k delu itd. Tudi protestantje imajo svoje misijonarje, a ti dosežejo malo, ker ne gredo sami v tuj svet, ampak peljejo s seboj ženo in otroke in še kako teto. Potem je seveda požrtvovalnost izključena. To priznajo vsi potovalci in preiskovalci neznanih krajev. Tako piše Jakobsen o holandskih jezuitih: »Glavno delo ljubeznivih in izobraženih ljudi je obstojalo v vzgajanju otrok. In jaz moram dati jezuitom spričevalo, da je njih vzgojevalno delo rodilo vidoma najlepše

sadove: ukaželjni, vojaško izšolani otroci so naredili najboljši vtis, niso bili niti sirovi niti poredni in so bili dobri pomagači, ko smo jeli zbirati. Vedeli so, da sem jaz iz Norveškega, severne evropske dežele, dočim je bil moj sopotnik prebivalec južno od te ležeče Nemčije, in so sploh večkrat dokazali svojo zemljepisno znanost. Posebno lepo so pisali... Spoznal sem na svojih potovanjih razliko med protestantskimi in katoliškimi misijoni in nočem zamolčati svojih opazk o tem. Protestantski misijonar se je trudil, da bi razširil krščanstvo, in je začel uničevati malikovalske podobe in jih je tudi skoro uničil. Nočem preiskovati, kakšne pojme je dobil del prebivalstva o krščanskem zveličavnem nauku, kajti v cerkev so hodili redko in bili mlačni in brez osebnega zanimanja za misijonarje, pravilneje holandske pastorje. Med temi napuhnjenimi kristjani sem dobil še zelo mnogo pogonov. Romaluli, to je sv. hiše, najdeš skoro v vsaki vasi, napolnjene s svetimi podobami... Ravno tako nosi kristjan in pogan navaden amulet z enakim verskim zaupanjem... Kako sem pa občudoval posamezne katoliške misijonarje in njihove misijonske uspehe! Kjer so katoliške misijonske postaje, je zginilo malikovalstvo; niti ene podobe nisem mogel dobiti v onih krajih... Cerkve so bile dobro obiskovane, šole vzorne in razen obleke in barve je malo spominjalo na poganske sosede«. Lahko bi še veliko navajal in pisal o tem, a naj bo dovolj! Cenjeni čitatelj ima večkrat priliko čitati v »Koledarju« družbe sv. Mohorja razna misijonska poročila, gotovo tudi dobi »Salezijanska poročila« pri domačem gospodu župniku, če se zanima za delovanje misijonarjev. Cerkev je imela in ima vedno pred očmi celo človeštvo, ker jo je Kristus ustanovil za vse. Zato deluje povsod in vidi vse, njen pogled je širok, nikdar ni ozkosrčna. Nasprotniki, posebno na pol izobraženi liberalni učitelji, pa tudi drugi taki gospodje, so pa tako ozkosrčni, da vidijo le zvonik domače cerkve in domačega župnika in zabavljajo, če gre počasi in zabavljajo, če gre hitro. Nikoli jim ni prav.

Iz tega lahko uvidi trezen človek, da je Cerkev skrbela za socialni napredek in mu ni bila nikoli nasprotna. Preidimo zdaj k znanstvu!

Cerkev in znanstvo.

Pri poganih je bila veča posebna pravica imovitejših državljanov. Cerkev pa ni delala razločka pri pouku. »Pojdite in učite vse narode!« to je bilo zlato pravilo za vse duhovnike Gospodove, ki so vzgajali posebno mladino. Kamorkoli je raztegnila svoje delovanje, je odprla Cerkev šolo vsem brez razlike. Že v 2. stoletju najdemo takozvane »katehetske šole« v Aleksandriji, Cezareji, Antiohiji, Edesi, v Rimu, Milanu itd. Ko so vstali iz zemlje kot na klic mnogi samostani, so postali ti tudi učilišča znanosti in služili za poduk ljudstvu. Škofovske šole in semenišča so nastala tekoma časa pri škofovskih stolnicah. V 7., 8. in 9. stoletju se je že gojil pouk zistematično. Obči ali vesoljni cerkveni zbor v Carigradu je leta 680. določil: »Vsi duhovniki morajo na krajih, kjer opravljajo pastirsko službo, v vaseh in selih ustanovljati šole, da poučujejo sebi izročene otroke v potrebnih znanostih«. Država je podpirala to stremenje. Posebno Karol Veliki je na vso moč podpiral blage cerkvene namene in vspešljivo v raznih pismih škofove in svečenike Gospodove, naj pridno nadaljujejo započeto delo. Leta 802. je izdal to-le naredbo: »Tudi laike vprašam, ali poznajo in razumejo svojo postavo. Vsak naj pošilja svoje otroke v šolo, da se učijo, in toliko časa naj obiskujejo šolo, da so dovolj podučeni«. Ravnotako so skrbeli poznejši papeži, kakor Aleksander III., Inocencij III., Gregor IX. itd. za povzdigo šolstva. Misliti si pač moramo, da je bil tedaj pouk težak, ker ni bil še tisk iznajden. V župniških in samostanskih šolah so učili brezplačno menihi in duhovniki brati, pisati, računati, peti in tudi verouk, kar se razume samo-objebi. V 13. in 14. stoletju je šolstvo posebno zacvetelo. Odprlo se je tedaj mnogo zasebnih in mestnih šol, ker je bilo vse prišinjeno s krščanskim duhom in je rastla požrtvovalnost. Tako je naštel protestantski zgodovinar češki Palacky okrog leta 1400 v nadškofiji praški 640 šol. Da so morale biti šole, o tem nam priča dejstvo, da je znalo toliko obrtnikov in meščanov pisati in čitati. Da, pred reformacijo je bilo veliko šol in tudi cvetele so in vzgajale velike značaje. Zato je po pravici zapisal Montelevant: »Samostanske šole so bile v dolgih stoletjih vedno odgojiteljice velikih značajev, kar nedostaja novodobni omiki.« Veliko višjih samostanskih in škofovskih šol se je razvilo posebno proti koncu 12. stoletja v univerze ali vseučilišča, kjer se je gojila s a m o višja veda. Dobile so svojo samostojno upravo, svoje zakone, in papeži so jim bili najskrbnejši očetje. Izpiti so se vršili pred škofom ali duhovnikom, ki je vodil versko življenje na univerzi. Poučevali so na visokih šolah večinoma redovniki, ki so imeli posebno od 12. do 15. stoletja velike učenjake. Omenim naj le sv. Tomaža Akvinčana in sv. Bonaventuro. Poučevalo se je vsaj v početku v samostanskih prostorih. Zato so zahtevali opatje neko odškodnino, kj je pa sčasoma precej narastla. Papež Aleksander III. je to strogo prepovedal. Bogato so obdarovali često papeži in ljud-

stvo posamezne univerze. Še leta 1550. je ukazal papež Julij III. nemškemu nunciju, naj odda univerzi v Heidelbergu zapuščeno samostane in cerkvena posestva v znesku 2000 zlatov. Papeže je posnemala duhovščina, knezi in plemenitaši, meščani in kmetje. Neštete štipendije, ki so omogočile tudi ubožcem študij. Univerze so bile cerkvene naprave, ki naj bi služile za razširjenje in brambo vere. Nemški zgodovinar Janssen piše o njih tako-le: »Po svojem bistvu in stališču so bile univerze cerkvene avtoritete in so spadale k najvažnejšim korporacijam krščanskih narodov. Vsa njih uprava je bila polna cerkvenega duha.« Okrog 70 takih vseučilišč je bilo v Evropi pred začetkom reformacije. Tudi Praga, Dunaj, Krakov so jih imeli. V reformaciji je šolstvo zelo trpelo, posebno po Nemškem. Odkriti zgodovinarji to kar pripoznajo. In Luter sam toži o tem, zraven pa proklinja univerze: »Visoke šole so vradne, da bi jih razstrelil, nič bolj peklenskega in hudičevega ni prišlo na svet od začetka in tudi ne pride«. In gojila je Cerkev še dalje šolstvo, posebno jezuitje so bili najboljši učitelji in vzgojitelji, kar je priznal eden izmed najučenejših protestantskih pisateljev, pred kratkim umrli Paulsen, prof. v Berlinu: »Ne država, ampak družba Jezusova je ustanovila katoliško šolstvo in ga uredila«. In neki drugi učenjak priznava, da ima ves učni načrt tako proslavljenih pruskih šol svoj začetek in izvor v jezuitskih šolah. Da, lahko je Cerkev ponosna na svoje uspehe, ki jih priznavajo tudi pošteni nasprotniki.

Velikansko in obsežno je bilo znanstveno delovanje Cerkve vedno in je še danes. Ako ne bi menihi prepisali del starih pisateljev rimskih in grških in cerkvenih očetov, ako ne bi pisali kronik in zgodovinskih bilježk, ne bi se bahala današnja znanost s tolikimi uspehi. Dokler ni izumil Gutenberg tiska, so imeli samostani posebne pisalne sobe, kjer so nekateri menihi pripravljali pergament, drugi ga črtali, tretji so pisali, risali ali slikali, četrti so primerjali prepis z izvirkom. Mislím, da je bilo treba za to že nekaj pridnosti. In ko je bil iznajden v sredi 15. stoletja tisk od katoliškega moža z dušo in srcem, ga je gojila in pospeševala Cerkev, v prvi vrsti samostani. Zdaj je bilo mogoče šele v veliki meri delovati za vedo. Velikanske knjižnice so si ustanovili samostani, katoliški knezi in grofje. Katoliška Bavarska ima ravno toliko državnih javnih knjižnic kot cela Pruska in v celoti dve tretjini ohranjenih književnih zakladov. Dočim ima 120 cerkvenih protestantskih knjižnic v Nemčiji samo 436.647 zvezkov in 1551 rokopisov, ki so zapuščina nekdanjih katoliških zavodov, ima 81 katoliških cerkvenih knjižnic 1.019.118 zvezkov in 5559 rokopisov. Kar so nekdanji samostani vsled pridnosti in potu »lenih« menihov, to leži danes po knjižnicah velikih univerz in deželnih mest. Po vsem svetu slavna je papeževa knjižnica v Vatikanu, ki šteje samo rokopisov 25 t i s o č. Od 12. stoletja do danes so skrbeli papeži za znanost in veliko bi se dalo pisati o tem in veliko se je že pisalo, cele

knjige. In ali ni ravno Leon XIII. mogočno vplival na razvoj znanosti? »Največje važnosti je,« je pisal nekoč, »da zvedeni in pravični med vami posvete vse moči znanosti in si prisvojijo vsako pridobitev na umetniškem ali znanstvenem polju.« Cerkev in njeni sinovi so tudi posvečali in posvečajo obilo sil znanosti. Zelo znan je Hrabanus Maurus, ki je bil opat v Fuldi od leta 822—842. Bil je velik duh in je obvladal vse tedanje vede. Njegovo glavno delo »22 knjig o vesoljnem svetu« še danes študirajo učenjaki s spoštovanjem. Uro je znašel cerkveni zgodovinar Kasiodor († 505.), izpopolnil jo je papež Silvester II. († 1003.). Najduhovitejši in najučenejši fizik in kemik srednjega veka je bil frančiškan Roger Bacon († 1292.). Nikolaj Kuzanski, Ivan Regiomontanus, Ivan Trithemius so znameniti naravoslovci in se merijo lahko z vsakim modernim učenjakom. Nikolaj Kopernik je preustvaril vso astronomsko znanost. Dokazal je, da se suče zemlja okrog solca in ne narobe, kakor se je do tedaj mislilo. Galileo Gallilei je bil velik astronom in vzoren katolik. Strelvod je izumil Prokop Diviš, glasbi je dal podlago Guido Areški, ki je izumil sekirice in določil temeljne zakone glasbi. Veliki so bili učenjaki Iv. Albert Veliki, sv. Tomaž Akvinski, sv. Bonaventura. Iv. Alberta Velikega imenuje naravoslovec Jessen ustanovitelja zahodnega naravoslovja, ker je prvi v srednjem veku znanstveno razpravljal o živalstvu, rastlinstvu in o rudninah. Največji pravoslovec sedanje dobe, Ihering, piše v svojem slavnem delu »Namen v pravu« o Tomažu: »Ta veliki duh je že popolnoma prav umel realno-praktičen in družaben, kakor tudi zgodovinski moment pravosti«. Čudi se, kako so se mogle take resnice pozabiti in naposed praví: »Jaz bi te knjige morebiti ne bil pisal, ako bi poznal njegova dela, kajti osnovne misli, za katere se mi je šlo, se nahajajo pri onem mogočnem mislecu popolno jasno in določno«.

Posebno jezuitje so gojili in še goje v velikanski meri znanosti. Za astronomijo, zgodovino, zemljepis, naravoslovje imajo velikanskih zaslug. »Vsaka veda se jim ima kaj zahvaliti,« pravi o njih protestant Herder. Koliko je bilo že odlikovanih, koliko jih dobiva priznanje danzadnevom od brezverskih, a poštenih učenjakov. A tudi veliko laikov šteje katoliška cerkev, ki delujejo na znanstvenem polju. Lahko bi navajali njih lastne besede, ki potrjujejo globoko vernost in udanost Cerkvi. Taki so bili v 19. stoletju Volta, Ampère, Galvani, Siemens, ki so veliko storili za napredek v elektriški vedi; mnogo zaslug za optiko ima Fizeau, Biot, Foucault itd., vsi odlični katoliki. Učenjakom zelo znano ime je Pasteur, ki je zasnoval nauk o bakterijah itd., itd. Velikansko število bi bilo, če bi imenovali le desetino katoliških učenjakov. A dovolj! Čudno se nam včasih zdi, zakaj niso imena naših učenjakov tako znana. To je čisto enostavno. Nasprotniki strašansko kriče, če se prikaže na njih obzorju samo en možic, ki kaj obljublja; v nebesa ga kujejo. Katoliki so pa skromni in tudi katoliški učenjaki so pre-

skromni. A dandanes je tako, da tisti pri nerazsodni masi več velja, ki vpije. In judovsko časopisje vpije in se dere kot star jesihar. To doživljamo vsak dan. Wahrmondova afera dovolj govori o tem!

Mislím, da sem vsaj malo pojasnil, kako nesramno lažejo liberalci, če pravijo, da Cerkev nasprotuje napredku, izobrazbi. Pisal bi rad, kako je Cerkev gojila vedno umetnosti, a za to bi bilo treba posebne razprave. Znabiti podam »Domoljubovim« čitateljem tudi o tem vsaj medlo sliko o prvi priliki. Upam, da najboljše končam, če navedem besede brezverca Voltaire-ja: »Splošno je priznано, da se ima Evropa sv. Stolici zahvaliti za svojo civilizacijo, za del svojih najboljših zakonov in skoraj za vse svoje vede in znanost«.

Seznam „Zveznih društev“

v letu 1907/8.

IV. Goriška zveza.

1. **Avče.** — Kat. slov. izobraž. društvo.
2. **Št. Andrež pri Gorici.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
3. **Anhovo** (pošta Kanal). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
4. **Bilje.** — Kat. s. izobražev. društvo.
5. **Bukovo** (p. Hudajužna). — Gospodarsko bralno društvo.
6. **Đatuje - Selo** (p. Črniče). — Katol. sl. izobraževalno društvo.
7. **Cerkno.** — K. s. izobražev. društvo.
8. **Cerovo** (p. Vojsko). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
9. **Črniče.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
10. **Deskle** (p. Kanal). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
11. **Drežnica** (p. Kobarid). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
12. **Dolen'a Tribuša** (p. Slap ob Idriji). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
13. **Št. Ferjan.** — Katol. bralno društvo.
14. **Gorica.** — Slovensko katol. delavsko društvo.
15. **Gorica.** — Društvo slovenskih delavk »Skalnica«.
16. **Gorica.** — Društvo krščansko mislečega učiteljstva.
17. **Grgar.** — Kat. sl. izobražev. društvo.
18. **Kamno** (p. Kobarid). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
19. **Kamn'e** (p. Črniče). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
20. **Kobarid.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
21. **Kronberg** (p. Solkan). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
22. **Lokovec** (p. Čepovan). — Katol. sl. izobraževalno društvo.
23. **Lokve.** — Delavsko podporno in izobraževalno društvo.
24. **Sv. Lucija.** — Izobraževalno društvo »Soča«.
25. **Miren.** — Kat. sl. delavsko društvo.
26. **Novaki** (p. Cerkno). — Kat. slov. izobraževalno društvo.
27. **Orehovlje** (p. Bilje). — Katol. slov. izobraževalno društvo.

28. **Otalež** (p. Idrija). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
29. **Podbrdo.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
30. **Podgora pri Gorici.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
31. **Polubinj** (p. Tolmin). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
32. **Podmelec.** — K. sl. izobraž. društvo.
33. **Ravnica** (p. Solkan). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
34. **Rihenberg.** — Kršč. soc. izobraževalno društvo.
35. **Solkan.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
36. **Šebrelje** (p. Slap ob Idriji). — Kmetijsko bralno društvo.
37. **Šmartno** (p. Kojško). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
38. **Šmar'e pri Ajdovščini.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
39. **Velike Žab'je** (p. Sv. Križ-Cesta). — Bralno društvo.
40. **Veliki dol** (p. Komen). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
41. **Volarje** (p. Tolmin). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
42. **Zatolmin** (p. Tolmin). — Katol. slov. izobraževalno društvo.

V. Koroška »Zveza«.

1. **Celovec.** — Slovensko kršč. socialno delavsko društvo.
2. **Doberlvas.** — Slov. katol. izobraževalno društvo.
3. **Globasnica.** — Slov. katol. izobraževalno društvo.
4. **Hod'še pri Celovcu.** — Slov. izobraževalno in pevsko društvo »Zvezda«.
5. **Št. Jakob v Rožu.** — Slov. kat. izobraževalno društvo »Kot«.
6. **Št. Janž v Rožu.** — Slov. katol. izobraževalno društvo.
7. **Kotlie.** — Slov. kat. izobraževalno društvo.
8. **Št. Lipš** (pri Doberlivasi). — Slov. katol. izobraževalno društvo.
9. **Pod'ubelj.** — Slov. kršč. soc. delavsko društvo.
10. **Prevalje** (Farska vas). — Slov. kat. izobraževalno društvo.
11. **Radiše.** — Slov. kat. izobraževalno društvo.
12. **Ruda - Št. Peter** (pri Velikovcu) in okolica. — Izobraž. kmetško društvo.
13. **Škocijan.** — Slov. kršč. soc. bralno društvo.
14. **Šmihel nad Pliberkom.** — Slov. kat. izobraževalno društvo.
15. **Velikovec.** — Slov. katol. izobraževalno društvo »Lipa«.
16. **Vogerče** (pri Pliberku). — Slov. kat. izobraževalno društvo.
17. **Vovbre - Št. Štefan in okolica.** — Krščansko socialno ljudsko društvo.
18. **Železna Kapl'a.** — Slov. katol. izobraževalno društvo.
19. **Žitaravas.** — Slov. kršč. socialno izobraževalno društvo »Trta«.

VI. Štajerska »Zveza«.

1. **Sv. Ana na Krempergu.** — Bralno društvo.
2. **Anače.** — Katol. slov. izobraževalno

in bralno društvo.

3. **Sv. Anton v Slovenskih goricah.** — Katoliško bralno društvo.
4. **Sv. Barbara pri Mariboru.** — Bralno društvo.
5. **Sv. Benedikt v Slovenskih goricah.** — K. bralno in gospodarsko društvo.
6. **Sv. Bolfenk pri Središču.** — Bralno društvo.
7. **Braslovče.** — Bralno društvo.
8. **Sv. Bolfenk v Slov. goricah.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
9. **Sv. Barbara v Halozah.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
10. **Celje.** — Katol. slov. izobraževalno društvo Celje in okolica.
11. **Cezanjevci** (p. Ljutomer). — Bralno društvo.
12. **Cirkovce** (p. Pragersko). — Bralno društvo.
13. **Dobrna pri Celju.** — Bralno društvo.
14. **Družmirje pri Šoštanjju.** — Bralno društvo.
15. **Dramlje.** — Slov. kat. izobraževalno društvo.
16. **Sv. Ema.** — Mladeniška zveza.
17. **Sv. Florijan ob Boču** (p. Rogatec). — Kmetijsko bralno društvo.
18. **Frankolovo** (p. Vojnik). — Kmetijsko katoliško izobraževalno društvo.
19. **Gornji građ.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
20. **Gradec.** — Kat. slov. izobraževalno društvo »Domovina«.
21. **Gornja Ponikva** (p. Žalec). — Bralno društvo.
22. **Galicija** (p. Žalec). — Katol. slov. izobraževalno društvo v Št. Jedrti.
23. **Hoče.** — Bralno in gospod. društvo.
24. **Hajdin** (p. Ptuj). — Bralno društvo.
25. **Št. Iij v Slovenskih goricah.** — Kmetijsko bralno društvo.
26. **Sv. Janž na Dravskem polju.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
27. **Sv. Jakob v Slov. goricah.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
28. **Jarenina.** — Kmetško bral. društvo.
29. **Sv. Jedert** (p. Laško). — Čitalnica.
30. **Sv. Jurij ob juž. želez.** — Kat. bralno društvo.
31. **Sv. Jurij v Slov. goricah.** — Bralno društvo »Edinost«.
32. **Sv. Jurij ob Ščavnici.** — Bralno društvo.
33. **Sv. Jurij ob Taboru.** — Bralno društ.
34. **Kápela** (p. Radenci). — Bralno društ.
35. **Kapéle** (p. Brežice). — Katol. slov. izobraževalno društvo.
36. **Konjice.** — Bralno društvo.
37. **Kozie.** — Gospodarsko bralno društ.
38. **Krčevina pri Ptu'u.** — Kmet. bralno društvo.
39. **Sv. Križ pri Mariboru** (p. Gorn'a Sv. Kungota). — Kmet. bralno društvo.
40. **Sv. Križ na Murskem polju** (p. Križevci). — Bralno društvo.
41. **Sv. Križ** (pošta Rogaška Slatina). — Bralno društvo.
42. **Kostrivnica.** — Bralno društvo.
43. **Sv. Kungota na Pohorju** (p. Žreče). — Katol. del. podporno društvo.
44. **Laporje.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
45. **L'utomer.** — Bralno društvo za ljutomersko okolico.

46. **Loka pri Zidanem mostu.** — Katol. sl. izobraževalno društvo.
47. **Sv. Lovrenc na Dravskem polju** (p. Ptuj). — Bralno društvo.
48. **Sv. Lovrenc n. Mariborom.** — Bralno društvo.
49. **Sv. Lenart v Slov. goricah.** — Slov. katol. izobraževalno društvo.
50. **Sv. Lenart** (p. Velika Nedelja). — Mladeniška zveza.
51. **Marija Snežna na Velki** (p. Cmurek). — Bralno društvo »Kmetovalec«.
52. **Sv. Miklavž** (p. Laško). — Kat. izobraževalno in gospodarsko društvo.
53. **Sv. Miklavž pri Ormožu.** — Bralno društvo.
54. **Mozirje.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
55. **Sv. Martin pri Vurbergu.** — Bralno društvo.
56. **Nazarje** (p. Mozirje). — Kat. slov. izobraževalno društvo.
57. **Negova** (p. Ivanjci). — Bralno društvo.
58. **Sv. Pavel pri Preboldu.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
59. **Sv. Peter niže Maribora** (p. Maribor). Slov. gospodarsko izobraževalno društvo »Skala«.
60. **Sv. Peter na Medvedovem selu** (p. Pristava). — Kat. slov. izobr. društvo.
61. **Pilštanj.** — Kat. slovensko izobraževalno društvo.
62. **Pišce.** — Bralno društvo.
63. **Sv. Primož** (p. Muta). — Kat. slov. izobraževalno društvo.
64. **Puščava** (p. Sv. Lovrenc nad Mariborom). — Kat. delavsko društvo.
65. **Podčetrtak.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
66. **Poljčane.** — Mladeniška zveza.
67. **Gornja Radgona.** — Kmet. društvo.
68. **Rogatec.** — Katol. bralno in gospodarsko društvo.
69. **Sv. Rupert v Slov. Goricah** (p. Sv. Lenart v Slov. goricah). — Bralno društvo.
70. **Ribnica na Pohorju.** — Bralno društvo.

(Konec prih.)

Iverl.

Mlad biti, je umetnost nebeška,
mlad ostati, umetnost človeška.

• • •

Zapravljivost se začne s pojedinami
in se konča s postom.

• • •

»Dati je bolje, kakor jemati« — to velja
posebno o klofutah.

• • •

Prilizovanje pride večkrat iz praznega
želodca, kakor iz polnega srca.

• • •

»Vsak je svoje sreče kovač,« pravi pre-
govor. Mnogo ljudi pa je, ki pri tem kova-
nju svojega bližnjega vedno za nakovalo
rabijo.

• • •

Kdor ima smolo, tudi v ribi dlako najde.

• • •

Če so bili res kdaj »zlati časi«, morali so
biti takrat, ko ljudje še niso zlata poznali.

• • •

Pustimo mrtve v miru, čeprav so še živi.

• • •

Kjer ni nevoščljivosti, tam tudi sreče ni.

Društveni vestnik.

Jubilejna slavnost na Brdu. V nedeljo, 27. dec. je priredilo tukajšnje izobraževalno društvo slavnost v proslavo trojnega jubileja. Uspela je res prav krasno. Pred igro je bil slavnosten govor, ki ga je imel g. dr. K. Capuder. V uvodu govora je govornik navzočim sporočil pozdrav iz solnčne Goriške ter tudi pojasnil nekoliko tamošnje razmere. Pojasnil je nato, zakaj smo se danes tukaj zbrali: da tudi mi tukaj na Brdu proslavimo jubilejno leto. V nadaljnjem govoru zasleduje neumorno delavnost presvitlega cesarja skozi 60 let ter stavi pred oči velika dela, katera je storil v celi Avstriji in še posebej nam Slovenem. — Enako opiše v kratkih besedah sv. očeta skozi 50-letno njegovo delovanje. Nato preide v lepí zvezi na tretjo točko: na Lurd. Dolgo se držeč te točke, ne opisuje samo Lurda in njegovih zanimivosti, temveč tudi celo propadajočo Francijo. Potem še razjasni navzočim cel program slavnosti ter jih spodbuja za društvo. Vsak faran, bodi tudi ud društva. Občinstvo mu navdušeno ploska in kliče »Živio«. — V nadaljnjem sporedu je sledil prolog, katerega je prevzel vrl domač mladenič. V prologu nam je nakratko oslikal trojne jubileje ter navduševal. V igri »V jubilejnem letu« so vsi igralci svoje vloge prav dobro igrali. Igra sama je za današnji čas zelo primerna. Lepo nam predočuje na eni strani lažisvobodo naših svobodomislecev, na drugi pa zopet živo zaupanje slovenskega ljudstva do Brezmadežne. Med igro kakor tudi pred in po igri so peli domači pevci na občno zadovoljnost navzočih. Lepo je bilo, ko so pevci pri zadnjem dejanju na odru zapeli cesarsko himno, je začelo občinstvo s pevci navdušeno peti. Domača dekleta so res krasno okrasile z venci in šopki Marijin kip. — Veliko smeha je povzročil kmet iz Palovč pri fotografu. Videti je bilo, da ljudstvo kaj rado vidi tudi komične prizore in temu bomo tudi ob priliki ugodili. — Slavnost zaključí v kratkih besedah g. predsednik društva in se zahvali prav toplo g. dr. Capudru za današnji govor in sploh za vse njegovo delovanje v društvu. Zahvali se tudi gosp. župniku za prostore in vsem prisotnim za njih naklonjenost ter z »Lahko noč« (kajti mračilo se je že) zaključí slavlje. Po igri so se v društvenem prostoru zbrali igralci, pevci in oni, ki so kaj pomagali pri slavnosti. V veseli družbi so se pomenkovali ter kovali naklepe, kako povzdigniti društvo. Gosp. dr. Capuder je povdarjal skupne izlete, katere naj društvo poleti napravljaja k drugim sosednjim društvom. Namignil je tudi, da se na Brdu ustanovi telovadni odsek ter v to priporočal fantom

»Mladost«. Navzoči so mu naročili pozdrav za brate na Goriškem in mu hrupno ploskali in »Živio« klicali. V družbi sta bila tudi navzoča dva Moravčana, ki sta nam bila zelo ljuba, prvi po svoji izvedenosti, drugi pa po svoji res veliki šaljivosti. Veš ti Rudi, še danes ko to pišem, me želodec boli od smeha katerega si ti povzročil. Pa še kaj pridita! Take ljudi imamo mi radi. In ti, drago društvo, procvitaj vedno bolj in bolj, da se boš svetilo izmed drugih društev! V to pa pomozí Bog! — K. s. izobraževalno društvo na Brdu se je ustanovilo na Svečnico lanskega leta ter šteje nad 80 članov. Društvo je imelo pet predavanj (dve znanstveni) in dve predstavi. Društvo se je začelo posebno zadnji čas lepo razvijati.

V Šmartnem pri Litiji je imelo »Kat. slov. izobraževalno društvo« dne 17. januarja svoj letni občni zbor. O delovanju društva je poročal g. kapelan Krische ter v lepih besedah načrtal delovanje društva v prihodnje. Društvo se je zelo poživilo — sedaj šteje knjižnica do 500 vezanih knjig in mnogo nevezanih. Časnikov bo mnogo na razpolago; Slovenec v štirih izvodih, Domoljub, Straža, Naš Dom, Mladost itd. Ustanovili so se posamezni odseki: knjižnični, igralni, čitalniški, pevski in na novo telovadni odsek, v katerega se je priglasilo do 30 fantov. Ta odsek bo prav poživil društvo. Da bi bili pač člani vstrajni. Tudi ženski odsek se bo ustanovil, ki bo imel svoj društveni prostor. Pri občnem zboru je g. Podlesnik krasno razvijal misli o pomenu izobraževalnih društev in posebej mladinske organizacije za vzgojo značajev. — V odbor so se izvolile le nove, čile moči; za predsednika je izvoljen požrtvovalni somišljenik, vrlí pek in trgovec Oroslav Bric iz Litije. Prejšnji predsednik, župan g. Leopold Hostnik, se je imenoval za častnega predsednika. Na zdar!

Iz Preddvora. Z veseljem pozdravljam »Domoljubovo« prilogo »Društvenik«. Da je to zopet prevažen korak v društvenem napredku, to mora vsak človek priznati. Tudi pozdravljam misel, ki jo je v prvi številki »Domoljuba« nekdo izrazil, namreč: da naj bi se društvena delovanja, kakor veselice, gledališke predstave, predavanja o telovadnih odsekih in drugo, objavljalo v »Društveniku«. To bi bilo za vsodbudo tistim društvom, ki še skoro bi rekeli, popolnoma spé. Bodo pa tudi taka poročila koristila tistim krajem, kjer še nimajo potrebnih društev. Želeti je tudi, da bi ta prekornostna priloga odgovarjala na različna vprašanja, kako se ravnati glede društev, abstinentnih krožkov, telovadnih odsekov itd. To bi bilo zelo koristno. Priporočati je tudi, da se udje slov. kat. izobraževalnih društev udeležujejo pri prireditvah veselice pri drugih izobraževalnih društvih. Tam bodo videli, kaj je hvale vrednega, se potem ravnali, kar je pa graje vrednega, se pa varovali, ali če se to pri njih nahaja, opustili. (Uredništvo »Društvenika« bo prav rado odgovarjalo na taka vprašanja, ki segajo v društveno življenje. Le na dan ž njimi!)

Z Brezji. Dne 17. januarja je v k. s. izobraževalnem društvu na Brezjah predaval g. dr. L. Pogačnik. Govoril je o dr-

zavi in njeni uredbi, posebno še o sodiščih. K sklepu je navduševal navzoče mladeniče, za vztrajno društveno delovanje. Poslušalci so z vidnim zanimanjem sledili njegovim besedam. Žal, da je bilo vsled neke pomote manj poslušalcev kakor navadno!

Katoliško slov. izobraževalno društvo na Brezjah se je ustanovilo že v spomladi, a razni zadržki so storili, da je društvo do oktobra skoro popolnoma spalo. Dne 25. oktobra m. l. se je pa v društvu ustanovil telovadni odsek, in od takrat je v društvu zelo živahno. Imeli smo štiri predavanja, o Božiču smo pa dvakrat z vsestranskim uspehom vprizorili času primerno igro: »V zadnjem trenutku«. — Tudi že imamo tamburaški zbor, broječ 16 članov, ki se prav marljivo vadijo. Upamo, da bodo pri predpustni veselici, ki se vrši bržčas dne 14. februarja, že nastopili. — Dne 6. t. m. smo imeli redni občni zbor, na katerem se je izvolil sledeči odbor: 1. P. Salezij Vodošek, predsednik, 2. P. Norbert Sušnik, podpredsednik, 3. L. Šivic, tajnik, 4. I. Tavčar, tajnikov namestnik, 5. Fran Škofic, blagajnik, 6. R. Kleindienst, blagajnikov namestnik, 7. V. Finžgar, knjižničar. Nadejaje se, da bo novi odbor požrtvovalno nadaljeval pričeto delo, želimo društvu obilo uspehov.

Iz Ambrusa. Pri nas se je ustanovilo 20. decembra 1908 prostovoljno gasilno društvo. Dne 11. januarja t. l. si je naročilo brizgalno in drugo orodje. Prosimo milih darov za podporo. — Naše katoliško slov. izobraževalno društvo je začelo s svojim delovanjem pod vodstvom g. učitelja H. Lobe.

Iz Hotederšice. Dne 10. januarja je imelo slov. kat. izobraževalno društvo svoj prvi redni občni zbor. Obiskan je bil polnoštevilno, kar spričuje, da je ljudstvo izprevidelo, kje je dobra stvar in kje so njega prijatelji. Predsednik društva g. Iv. Petkovšek, župan, nagovori navzoče v kratkih pa jedrnatih besedah. Podpredsednik g. župnik Alojzij Jarec prečita društvena pravila in s primernim nagovorom nagovori zborovalce, pohvali odbor in društvenike, označi delovanje in koristi društva. Društvo, dasi mlado, šteje danes že 70 moških in 54 ženskih članov. Tajnik Ivan Korče poroča o ustanovitvi društva, o njega zgodovini, izletih, predavanjih, o prireditvah iger, o ustanovitvi telovadnega odseka in ženskega odseka. Blagajnik Ivan Zagoda prečita in predloži že odobrene račune, iz katerih se razvidi denarski promet v društvu leta 1908. Knjižničar Josip Albreht poroča o prebranih knjigah in časopisih; iz njegovega zapisnika in poročila se razvidi, da so društveniki prebrali v pretečenem letu 1132 knjig, in je imelo društvo 13 časnikov, kateri so se prav marljivo prebirali. Vsled velikega opravila knjižničarjevega, je bil na njegov predlog izvoljen mu za pomočnika Ivan Plečnik. Stari odbor se je z navdušenjem potrdil. Častnim članom se je izvolil č. g. župnik Josip Nagode v Št. Joštu nad Vrhniko. Sedaj si misli še društvo nabaviti društveno zastavo. Le tako pogumno naprej! V slogi je moč!

Št. Rupert. Občni zbor k. s. izobraževalnega društva dne 3. t. m. je pokazal

da društvo živi in gre naprej. Težko je bilo do sedaj, treba je bilo plačevati drago stanovanje in še druge reči — a premagale so se vse ovire. Še se bomo morali nekaj časa boriti, dokler ne bomo dobili še boljših prostorov v »Domu«. Na občnem zboru se je pokazalo zanimanje tudi drugih, ki niso še udje društva. Predaval je obenem akademik Župančič o slovenskem vseučilišču in so se dotične resolucije enoglasno in navdušeno sprejele. Napredek društva se boče povzdignil z delom pridnega tajnika v osebi mladeniča Iv. Odlazka. Naj bi zato vsak ud skrbel, da gre društvo v novem letu vrlo naprej in se udje držijo neustrašeno tudi v javnosti. Z Bogom naprej! Pristopilo je k društvu tudi mnogo deklet, kar se odobrava. Župnija je velika in zato na delo možje, mladeniči in dekleta za procvit našega društva, na delo za naš »dom!« — Telovadni odsek si je zbral za predsednika g. kaplana Strajhar in za načelnika A. Praha. — Čebelica telovadnega odseka ima 708 K prometa; Čebelica deklet pa 1892 K. Le še naprej!

Iz Olševka nad Kranjem. 1. in 3. januarja priredilo je naše katoliško slovensko izobraževalno društvo dve igri, in sicer: »Nežika iz Bleda«, druga pa je bila šaloigra »Ne kliči vraga«. Čast mladenkam in mladeničem, ki so igrali prvič na odru, a so igrali vrlo in tako pogumno nastopali, da je bilo veselje. Le tako naprej! Ne bojte se tiste peščice nasprotnikov. Pridobivajte si novih udov! Sezite po knjigah, ki so vam na razpolago v društveni knjižnici!

Iz Trnovega pri Ilirski Bistrici. Društveno življenje. Dekliški oddelek našega katol. izobraževalnega društva je priredil dramatično predstavo. Igrali smo »Dve materi«. Res smo se čudili, da je bilo možno našim dekletom tako vrlo zadostiti svoji nalogi. Dokaz, da so igralke našega izobraževalnega društva odra že vajene. Dekliški oddelek se pripravlja na novo predstavo, ki bo prihodnji mesec, upamo, da pustne dni. Igre tu še niso igrali, torej bo nekaj novega, nekaj, kar bo vlekelo. — Pred tednom pa se je javno pokazal naš telovadni odsek. Vrli fantje so predstavljali igro: »Zamujeni vlak«. Tudi oni so bili kos svoji nalogi. Splošno so igrali dobro vsi, zato čast vrlim našim fantom. — Obakrat smo tudi zapeli nekaj lepih pesmic, in pri drugi predstavi je g. kaplan Lovšin imel tudi primerne predavanja: o dramatikih. Čast pa vsekako našemu občinstvu, ki tako rado prihiti k našim prireditvam. Opazili smo goste, ki jih nismo še nikoli videli v dvorani, da še celo iz daljnega Prema so prišli občudovat naše diletante. — Naše izobraževalno društvo raste in se množi. Posebno dekleta zelo pristopajo. Prav tako, a želimo si tudi veliko fantov. Upamo, da jih bo spodbodel telovadni odsek, ki dosti dobro napreduje. Orodje že imamo. — Opozarjamo člane izobraževalnega društva na letno članarino. Naj ono že skoraj — na kmalu — izroče. Čim prej boste poravnali, boljše bo, prej ste rešeni.

Iz Ihana. V nedeljo, 20. decembra, smo odprli na novo urejeno knjižnico katoliškega slovenskega izobraževalnega društva. Sedaj imamo mnogo novih knjig, a

tudi starih veliko na novo vezanih, tako da knjižnica že sedaj obsega nad 250 knjig; v kratkem pa se še pomnoži. Upati je, da se bodo člani pridno posluževali društvenih knjig, zlasti zato, ker je knjižnica sedaj v zelo spretnih rokah, tako da je sedaj vse v najlepšem redu.

Iz Polhovega Gradca. Zelo zanimivo predavanje je imel v nedeljo, 17. januarja, v našem izobraževalnem društvu gospod Ravnihar iz Ljubljane o kmetijstvu drugod in pri nas, nekdanj in sedaj. Slišali smo veliko koristnega, govoril je tako umljivo iz življenja za življenje, kakor pri nas še nihče doslej. Dobro, da ni bilo zadnjikrat! Prišel bo še večkrat! Prihodnjič govori samo o živinoreji. Če bo 31. jan. ali teden pozneje, tedaj na svidenje v obilnem številu!

Koristno s prijetnim se bo združilo, ko v kratkem dobi izobraževalno društvo mešan pevski zbor. Kar je drugod mogoče, bo tudi pri nas!

Katoliško slov. izobraževalno društvo v Šmarci je priredilo na Št. Janžev dan lepo igro: »Na betlehemskih planjavah«, ki so jo ponovili in spopolnili na praznik sv. Treh kraljev. Homški mešani zbor je obakrat zapel nekaj domoljubnih pesmi. Med presledki pa je igrala vojaška banda ter pel šenklavški in Glasbene Matice pevski zbor — po gramofonu. Pred prvo predstavo je nastopil gospod državni poslanec Gostinčar, pohvalno omenil novega doma ter spodbujal občane k vstrajni vzajemnosti na zadržnem polju. Pripominim, da za malo homško župnijo zadostuje kat. slov. izobraževalno društvo in »Društveni dom« v največji vasi Šmarca, zlasti ker imamo še druge potrebe. Le pridno pristopajte vanj!

Sv. Križ pri Kostanjevici. Na novega leta dan so priredili vrli fantje iz izobraževalnega društva krasno predstavo »Mlini pod zemljo« (igra v petih dejanjih). Zanimanja za igro je bilo veliko — kako tudi ne — saj so imeli naši fantje tedaj prvokrat nastopiti kot igralci. Ljudstva je bilo za dve g. Ruperjevi dvorani; zato je morala polovica ljudi žalostno oditi. Domači gospod kaplan je pozdravil občinstvo, navduševal jih za skupno delo na podlagi kršč. in narodne misli, vabil zlasti mladino v ponosni tabor izobraževalnega društva, ki si je v tako kratkem času s svojim vstrajnim delom priborilo trdna tla v svetokriški fari, konečno je še razložil vsebino in pomen zgodovinske igre. Nato se je vršila predstava in s ponosom smemo reči: izvršila se je nad vse naše pričakovanje! Najbolj je pač ugajal premeteni Afrikanec Numida (Al. Bučar). Posebno krasno in res s čustvom je »izpeljal« oni prizor, ko spozna, da je zastrupljen. Kaj dobro je pogodil Probovo vlogo predsednik društva, Jože Gramc. Mirno in resno, včasih prisrčno in zopet skoraj obupajoče, a na zadnje zmagoslavno: v teh čustvih se nekako kaže značaj glavne osebe, Proba. Lahko rečem, da je Gramc vedno zadel te spremembe občutkov. Veličastna je vloga svečenika Jupitrovega, Saturnija. Ono strast in obup in maščevalnost je krasno uprizoril Petretič Fr. Tudi trdosrčnež Metran (Štefanič) je popolnoma obvladal svojo vlogo. S svojim elegantnim kretanjem in

prijetnim glasom je žel mnogo priznanja. Neprisiljeno in ponaturno sta igrala vlogo Valenta, Marolt Franc, in vlogo Askanija, Jarkovec Alojzij. Zdelo se je, kot bi bila rojena igralca. S svojo ljubko besedo in otročjo igro je najmlajši izmed igralcev Žugič Janez kot Cecilij, Probov sin, izvalbil marsikateremu igralcu gorko solzo iz oči. Tudi manjše vloge so bile v srečnih rokah. Omenjam le Narzeja (Kodrič), Olimpija (Hribar), in Italika (Gorenje). — Vsi gledalci so se polni pohvale razšli; saj pri igri niso našli samo poštene zabave, ampak tudi pouka; spoznali so tako iz govora, kakor iz igre same ono veselejšo dobo krščanske zgodovine — dobo Teodozijevo — v kateri so bile zadnje ure poganstva v Rimu, spoznali so tudi bedno stanje sužnjikov v rokah rimskih kapitalistov-odrtnikov, predočili so si tedanjo rimsko nošo itd. — Naj še omenim, da se je igra vprizorila na novem krasnem odru z lepimi kulisami. Pri napravi odra posebno zasluži priznanje g. Rihard Ruper! Naj še izrečem zahvalo č. g. župniku Pavliču, ki nam je dal precej lesa za oder, in pa načelniku tukajšnje posojilnice g. Kerinu, ker je izposloval za društvo lep dar 50 kron.

Iz Velikih Lašč. Na praznik sv. Štefana je izobraževalno društvo priredilo igro »Mlini pod zemljo«. Predstave se je udeležilo toliko občinstva, da je bila obširna dvorana »Zadružnega doma« za ta dan veliko premajhna. Mnogo jih je moralo oditi, ker niso dobili prostora. Vsi igralci so svoje vloge izvrstno pogodili. Ako primerjamo njihov nastop pred par leti s sedanjim, moramo reči: ta velik napredek nas je presenetil. Ni več opaziti tiste prvotne boječnosti na odru, predstavljanje ni več samo mehanično, da bi igralec le mrzlo povedal, kar se je naučil. Igralci-začetniki se bore s težkočami zunanjega nastopa: vsak le gleda, kam bo stopil, kako se bo obrnil. Naši igralci imajo te težkoče že za seboj. Videlo se je, da ima igralec pri predstavljanju pred očmi idejo, katero zastopa. Ni smo videli na odru mladega fanta, ampak starega pretkanega skopuha, zvitega hinavca, skrbnega očeta, za svojo vero vnetega poganskega svečenika itd. Od prvotnega težkega nastopa so se igralci povzpeli do že precej dobre mimike. Igralec, ki le z besedami izraža svoje misli, komaj na pol zadene svojo vlogo, govoriti mora tudi oko, obraz, skratka cel nastop. Nekateri igralci so to dobro zadeli, pri drugih bo treba pa še nekaj šole. Med presledki je udarjal ženski tamburaški zbor. Pohvalo zasluži tudi občinstvo, ki je pokazalo toliko zanimanja za naše predstave in za našo novo dvorano. Zahvaljujemo se tudi g. Puceljnu, ki pri vsaki igri rade volje igralce maskira.

Katol. slov. izobraževalno društvo v št. Florijanu kaj krasno napreduje. Silvestrov večer je priredilo domačo zabavo, ki je zbrala v društveni dvorani nad 200 oseb iz domače vasi. Pevci so želi obilo pohvale. Udeleženci pa so dobili zavest, da je društvo, ki je letos praznovalo že 25-letnico svojega obstanka, celi vasi v največjo korist. — Prvo nedeljo t. l. je priredilo predavanje. Govoril je g. dr. Srebernič iz Gorice o pomenu izobrazbe v

gospodarskem, narodnem in verskem oziru. Poslušateljev je bilo okrog 200. — Tudi društveni telovadni odsek vrlo uspeva. Dekleta so kupila načelniku telovadcev krasen moder načelniški pas. Vrta dekleta zaslužijo za to vse priznanje. — Iskrena hvala tudi gospodu kuratu Jarcu za njegovo podporo društvu in odseku. Bog naj ga ohrani nam še mnogo let!

Iz Loke v Istri. S. k. izobraževalno društvo v Luki je priredilo letos prav krasen božični predvečer v svoji društveni dvorani. Bili ste dve božični drevesci bogato okrašeni z raznimi darovi, tako da so se veje upogibale. Med drevesci je bil narėjen hribček s kamenjem in z mahom pokrit, na katerem je stalo božično hlevce z angelčki: poleg tega je bil napravljen lep hribček, poln svinčnikov, peresnikov in drugih malih šolskih izdelkov. V znožju hribčka pred hlevcem so otroci kleče prepevali božične pesmi. Po petju so č. gosp. kaplan iz Predloke govorili o pomenu božičnih jaslic otrokom v lep nauk. Po končanem govoru gospoda kaplana sta dva dečka uprizorila lepo igro s petjem. Potem so se razdelila otrokom darila, ki so jih jako razveselila. Nazadnje je zapel društveni pevski zbor zahvalno pesem. Udeležilo se je te slovesnosti mnogo ljudstva, posebno staršev otrok. To je bila prav lepa prireditev našega društva. Za to naravno se lepo zahvaljujemo kaplanu Kraševcu.

Šmartno pri Litiji. 2. t. m. je priredila tukajšnja dekliška Marijina družba igro »Dve materi«. Vedeli smo sicer, da bo igra dobro igrana, ker so bile vloge v pravih rokah. Toda kar smo videli na Svečnico, to je bilo proti pričakovanju vseh. Igra je izvrstno uspela, tako da gre vsa čast igralkam. Najbolje pa nam je imponirala Olga, katero je predstavljala g. Tončka Izgorškova. Nastopila je s tako »korajžo« in dovršila svojo vlogo tako izvrstno, da so se vsi navzoči čudili. Le škoda, da imajo nekateri ljudje tako malo smisla in se pri najbolj resnih nastopih smejejo. V Šmartnem imamo sedaj »Stereoskop«. G. Rožun kaže slike iz cele Kranjske in za 20 vinarjev si vsakdo lahko ogleda vse znamenite kraje na Kranjskem. Ker je g. Rožun domačin in strokovnjak v tej stroki, ga kar najtopleje priporočamo.

Izobraževalno društvo v Podragi je imelo dne 3. januarja svoj peti redni občni zbor, katerega se je udeležilo 40 društvnikov in društvnic. Na zboru smo dobili jasno sliko o zares koristnem in izobraževalnem delovanju našega društva. Naj zve tudi javnost, kako smo se pri nas v preteklem letu gibal. — Društvo je štelo 58 članov in sicer 41 v moškem in 17 v ženskem oddelku. Odbor je imel devet sej. Priredili sta se dve veselici, ki sta obe prav dobro uspeli. V zimskem tečaju smo imeli ob sredah in nedeljah redne večerne sestanke s predavanji, oziroma razgovori o važnih dnevnih vprašanjih in s praktičnim poukom o spisovanju raznih navadnih spisov. Shoda nepolitičnih društev v Logu se je udeležilo lepo število društvnikov in društvnic. — Dne 30. avgusta je priredilo društvo romanje na Bled, sv. Višarje in Brezje. Tega romanja se je ude-

ležilo 11 društvnikov in 7 drugih oseb. — Društvena knjižnica se je med letom pomnožila za 50 knjig. Sedaj šteje 285 knjig. Ženski oddelek se je iste posebno pridno posluževal. V društveni sobi je bilo na razpolago 16 časnikov oziroma leposlovnih listov. — »Čebelica« je imela 1775 K 25 v denarnega prometa. Društveno premoženje znaša 484 K 84 v. Isto se zbira v namen, da si društvo s časom zgradi svoje lastni društveni dom. — Če še dostavim da je po občnem zboru pristopilo k društvu osem moških članov, in da ima torej isto sedaj 66 članov, je iz tega razvidno, da gremo naprej. Bog daj svoj blagoslov.

Iz Preske. Naše izobraževalno društvo ima v nedeljo dne 14. t. m. svoj šesti redni občni zbor. Obenem pa priredi društvo tudi shod s predavanjem, na katerega jako uljudno vabi vse, zlasti pa možegospodarje, toda tudi ženske in dekleta ste vabljene na ta shod in na občni zbor, ker ste tudi članice društva. Vabljeni pa ste prav uljudno vsi, da se še vpišete v društvo. To bo v čast vam in vsej naši župniji, ako bomo imeli v društvu veliko članov in članic, kajti ravno s tem pokazemo, da smo vneti za kaj lepšega in višjega in da se zavedamo današnjega časa, ko vse napreduje. Torej v nedeljo, dne 14. t. m. vsi v društvo! Obenem pa ima naš mladi vrli telovadni odsek tudi svoj občni zbor. Mladeniški telovadci, pridite vsi, in tudi kateri še niste vpisani, se vpišite in pristopite k armadi naših vrlih mladeničev.

Iz Studenic v Dravinjski dolini na Štajerskem. Pri nas imamo že dolgo let ustanovljeno »Bralno društvo«, ki pa je pred nekaj leti skoraj zaspalo; a je kmalu dobilo vrliga dramitelja, preč. g. župnika Jož. Čede, ki so to vodstvo nase prevzeli, za kar jim bodi topla zahvala! Zdaj se društvo prav živahno giblje, se posojujejo raznovrstne poučne knjige in časniki, svetne in nabožne vsebine, prirejajo se mesečni shodi itd. Na zadnjem mesečnem shodu koncem minolega meseca je bilo v precejšnjem številu prisotnih poslušalcev, posebno mladeničev in deklet in nekaj mož. Gospod župnik so med drugim povdarjali posebno to-le: Nimamo sicer Slovenci na Spodnjem Štajerskem Bogvé kakih posebnih visokih šol, zato pa tembolj radi posezajmo po krščanskem poučnem berilu ter se vselej v mnogem številu udeležujmo mesečnih predavanj. Zatorej naj bodo bralna društva in mesečne prireditve nekako nadomestilo verske probuje in narodne izobrazbe. Bodimo pa tudi požrtvovalni za vsakršno dobro stvar, da nam bo tem lažje dospeti do večjega uspeha! Imamo tudi pri nas pred dvema letoma koncem meseca prosinca (to je 27. prosinca 1907) pod vodstvom preč. gosp. župnika J. Č. osnovano, toli velepomembno »Čebelica«, v kateri se ob nedeljah pred zadnjim četrtkom vsacega meseca pobirajo prineski. Sedaj je tekom dveh let že vlog 2100 K. Vlagatelj je zdaj 153 z šolarčki vred, da se že tako v zgodnji mladosti uče varčevati, kar je tolikani potrebno za vsakega!

Svedočba gosp. komanderja prof dr. Lapponija, osebnega zdravnika Nj. svetosti papeža, častni ravnatelj sanitetnega in higijeničnega oddelka in papeževi palači — primarija v bolnici S. Giovanni Calebita.

Gospodu J. Serravallo Trst.

China-vino Serravallijevo, pomešano z železom in izrednimi sredstvi, ima prednost izredno fine priprave. Ker je jako okusno, pitno in lahko prebavljivo, zasluži, da se slabotnim, bolnim na želodcu in rekonvalescentom, kakor tudi bolnim na živcih kar najtopleje priporoča.

Rim, 14. junija 1903.

317 (1) Prof. G. Lapponi.

Sirolin

„Roche“

predpisujejo zdravniki vsak dan pri

boleznih na pljučih kašlju, katarih, oslovskem kašlju, influenci.

Dobiva se na zdravniški predpis v lekarnah po K. 4. steklenica.

Zahtevajte izrecno Sirolin „Roche“ in odklanjajte ponarejanja in nadomestila.

Priložnostni nakup!
Krasna žepna ura z verižico K 3-50.
30.000 komadov

kupljenih, zaradi tega pošiljam 1 krasno 36 ur idočo (ne 18 ur) „Gloria“ srebrno anker-rem. uro, švic. kolezje s lepo gravir. oklopjem, s sekundnim kazalcem in lepo pozlačeno ali posrebr. verižico natančno idočo le za K 3-50.

Nadalje ponudim eno pravo pozlačeno 36 ur idočo anker-rem. prve vrste švicarsko uro s pozlačeno verižico za K 3-50.

Triletno pisмено jamstvo za vsako uro. Razpošilja proti povzetju

S. KORANE, Schelzer - Uhren - Exporthaus.

308 **KRAKOV št. 48.** 1-1

Neltevilo priznanj in donarščil. — Za neugajajoče denar nazaj.

Slovenska trgovina

„Pri platnarici“

Pogačarjev (sadni) trg št. 3
priporoča slavnemu občinstvu svojo bogato zalogo 2555 6

manufakturnega blaga.

Nizke cene! Točna postrežba!

Svoji k svojimi!

Svoji k svojimi!

Najcen. nakup čelkega posteljnega perja

5 kg nov., dobrega, sivlega, skubjenega, brez prahu, K 9-40; boljši K 11-80; 5 kg dobrega napoli belega K 16—; belo, mehko K 23-50; 5 kg snežnobelo, mehko K 28—, K 30—, K 34—, K 36; 5 kg snežnobel neoskubl. K 23—, K 26—, K 29—; puh sliv 4 K 3-40, bel 4 4-40, snežnobel 4 K 5-80 in K 6-40 pol kg. Pošiljatev franko po povzetju. Sme se zamenjati in nazaj vzeti proti povračilu poštnine. Pri naročilu se prosil za natančen naslov.

IVANA POLATSCHKEK
Janovitz a. d. Angel 16 pri Klatovu, Češko.

Dva vajenca za vrtnarski obrt in enega vrtnarja

sprejme takoj **Luka Tomšič**, vrtnar pri Sv. Križu poleg novega pokopališča. 191 2 1

Čevljarskega pomočnika

sprejemem takoj, v trajno delo. **Franz Lukek**, čevljar **št. Rupert**, Dolensko. 253 3 1

Prihranite mnogo, ako kupite pri izdelovalcu!

Najboljše, brezhibne in pristnoobarvne **ostanke**

izbornega kanafasa, oksforda za srajce, flanel, platna, cefira, šotskega blaga, barhenta, višnjeve tkanine, krizeta za suknje, izborno odbrane, da se more vsak ostank izborno porabiti v gospodinjstvu, razpošilja krščanska tvrška 40 do 45 metrov za 18 kron po povzetju. 220 5-1

Anton Maršik, lastnik ročne tkalnice in razpošiljatelj
Češka Čermna pri Nachodu, Češko.

Ste-li že dobili fonograf zastonj?

Da uvedem povsod svoj izborn najnovejši valjček trdo lite snovi, sem se odločil podariti 2500 fonografov. Zahtevajte proti vposlatvi 10 vin. v znamkah prospekt, in dobiti morete zastonj in carine prosto krasen koncertni fonograf.

I. Sprechmaschinen-Export „Löwin“, Dunaj VI. 210 Mollardgasse 26, vrata 37. 6-1

Išče se izurjen potnik

za **Primorsko** in **Kranjsko** in **zmožni gospodje** (trgovci, učitelji i. t. d.) kot zastopniki za sprejem zavarovanj za življenje in zavarovanj za otroke za nižje-avstr. zavarovalnico za življenje in rente, Dunaj I., Löwelstrasse 16. — Obširne ponudbe na gornji naslov. 91 3-1

Kmetje rešite

svoyo živino pred omehčanjem in zlomljenjem kosti, ki pretita živini vsled suše, s pravočasno porabo

Bartel-ovega klajnega apna.

Nekaj dek na dan zadostuje, da se obvaruje pred to boleznijo. Poduk in cenik zastonj.

Mihael Bartel & Co.
Dunaj X/3 Sicoardsburggasse 44.
Dopisuje se slovensko. 167 6-1

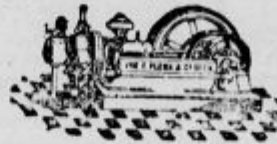
Tel. 13.919. **Tovarna za stroje in motorje** Tel. 13.919.

Ing. E. Plewa & Comp, Dunaj XVII., Wattgasse 8.

Motori za bencin, petrolin in plin.

Patentirani motorji za rudn. olje in plin

254 (Rohöl- und Sauggas-Anlagen). 12-1

Parni motorji 1-3 v p-o HP in uro **Lokomobil**

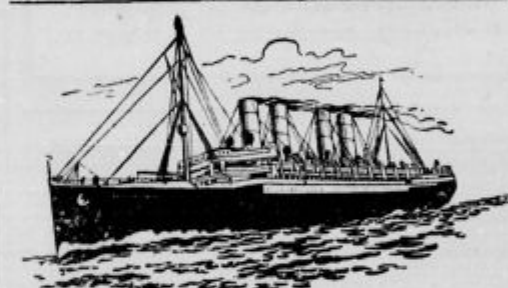
Najnižje cene! Najugodnejši pogoji!

Izurjeni kraj. zastopniki se iščejo!

Težkoče v želodcu, kakor tudi glavobol, omotico, gorečico, zaprtje, motenja v prebavi, pomanjkanje teka itd. se čudovito naglo odstranijo, če se le malo časa rabijo že mnogo let najbolje preizkušene **Bradyjeve kapljice za želodec.**

Bradyjeve želodčne kapljice mogočno zbujaajo prebavila, pospešujejo slast, zabranjujejo prehudo tvoritev želodčne kisline, gorečico in škodljivo vretje in so priznana izborna sredstvo.

Izdeluje se samo v lek. „Pri kraju Ogrskem“, Dunaj I, Fleischmarkt 1/387, kjer je 6 steklenic za 5 K in 3 dvojne steklenice za K 5 50 franko brez vseh drugih stroškov. — Vsaka steklenica mora imeti podpis 3019 3 *L. Brady*

Najcenejša in najhitrejša vožnja

v Ameriko

Je s cesarskimi brzoparniki

„Kronprinzessin Cecilla“ 140 26-1
„Kaiser Wilhelm II.“ — „Kronprinz Wilhelm“
„Kaiser Wilhelm der Große“.

Podrobna pojasnila in potrebni pouk da vsakomur

EDVARD TAVČAR, Ljubljana

Kolodvorske ulice št. 35, nasproti stari Tišlerjevi gostilni.

5000 ur zastonj.

Cenik poštem vsakomur brezplačno in poš. preste.

Kron	Kron	
Rešk. pal. 5-—	budilka 2-40	ura s nihaj. 7-—
srebr. rosk. 6-—	svetelca 3-—	z blit. n. sv. 9-—
želez. 7-—	z blit. n. sv. 5-—	z budilko 10-—
srebr. dvoj. plašč. 8-—	kuhinjska 8-—	z godbo 12-—

Izvirne Omega, Schaffhausen, Glashütte, Helios, Amalfa, c. kr. prejš. od K 15, kakor tudi zlatina in srebrnina po ist. tov. cenah. 31. tno jamstvo. Zamenj ali denar nazaj. 2409 11

Max Böhmel, Dunaj IV., Margaretenstr. 27/19, v lastni hiši. ::

Zaprježen cenik in vsak. — Največja in najstarejša tvrška. — Ustanovljeno 1840. — 5000 slik v katalogu ::

Svarimo vsakogar,

ki kašlja, če je hripav, zaslezen, nima pravega teka, če zapazi da pojemlje teža telesa, če se ponoči poti, se čuti slaboten in izpehan, ali če zapazi nevarne znake na družini, naj takoj naroči **Orkenyjev lipov med** (sirup), da prepreči nadaljno razširjanje bolezni. 3059 8-1

Orkenyjev lipov med (sirup prekaša vsa podobna sredstva, pomiri kašelj in bljuvanje krvi, izvrstno topi sliz, zboljša tek in odpravi nadležni slabeči nočni pot. V angleški razstavi odlikovan z zlato kolajno. Vzročna steklenica stane **3 K.** 1 večja steklenica **5 K.** in 3 velike steklenice, **poštine prosto 15 K.** Naroča se proti povzetju ali če se pošlje denar naprej pri edinem izdelovaltelju

Orkenyjeva lekarna pri „Apostolu“,
Budapešta, Josefsring 64. — Depot 29.

Ceno posteljno perje.

1 kg sivega skubljenega perja K 2, polbelega K 3, belega K 4, činega K 6, najboljšega skubljenega K 8, sivnega perja K 10, prsnega perja K 12, od 5 kg nadalje poštine prosto.

Dovršene postelje bogato napolnjene, iz zelo gostega, jako trpežnega, rdečega, modrega, belega ali rumenega nanking-bлага, 1 pernica velikost 170x116 cm z 2 blazinama, velikost 80x58, napolnjena z jako lepim mehkim perjem K 16, s polpuhom K 20, s puhom K 24; posamezne pernice K 13, 14, 16; blazine K 3, K 3-50, K 4. Proti povzetju razpošilja poštine prosto pri naročilu od 10 K nadalje.

Maks Berger v Dženičici št. 223.
Češki les. 2600 52-15
Za neugajajoče denar nazaj. Ceniki zastoj in pošt. pr

P. n. občinstvu vlijudno naznanjam da mi je podelila c. kr. vlada

koncesijo za posredovanje
za nakup in prodajo raznih zemljišč, stavbišč, posestev, gozdov, travnikov, njiv i. t. d.

Kdor želi kaj kupiti ali prodati, naj se izvoli blagohotno obrniti na mojo posredovalnico, kjer dobi pojasnila, bodisi glede nakupa ali prodaje.

Se priporočam **Loreno Rebolj**
Kranj, Glavni trg 189.

3186 1

Samogovori

se imenuje najnovejša, pravkar izšla knjiga

Otona Župančiča

Dobi se v vseh boljših knjigarnah broširana
247 za 3 K, vezana za 4 K. 5-1

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
za nesljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Šmetetka**
v Ljubljani Korošorske ulice 28.
Kotovarska Pojasnila daje se brezplačno.

Istotam sprejemajo se dobri in zanesljivi zastopniki.

Svarilo

pred zmoti

Opozorjam cenjene bralce tega lista, da se v zadnjem času moji inserati od tujih trgovcev ponarejajo. Ki hvalijo navadne ure, po K 3-,-, kot prave „Eisenbahn-Roskopf“-ure. Prave „Eisenbahn-Roskopf“-ure, katere oddajam za c. kr. državne železnice v popolno zadržanost že mnogo let, se dobe le od moje trdke z zgorajšjo varstveno znamko in so vsa druga hvalitvanja le ponarejanja. Moja originalna „Eisenbahn-Roskopf“-ura velja brez sekundnega kazalca K 7-,-, s sekundnim kazalcem K 8-,-. — 3 letno jamstvo. — Razpošilja proti povzetju

Max Böhnell, Dunaj
IV. Margaretenstr 27/18.
urer in sod. zapriseženi cenilec.
5000 podob obsegajoči katalog zastoj in pošt-
2409 nine prosto. 1

POZORI ČITAJI POZORI

Pakraške želodčne kapljice.

Staro slovito, izvrstno delujoče sredstvo pri boleznih v želodcu in črevih, osobito se priporočajo pri zaprtju in nerednem odvajanju, pehanju, kongestiji, pomanjkanju teka, krčih itd. Nedosežno sredstvo za uzdržanje dobrega prebavanja. 3139 10-1

Delovanje izvrstno, vseh siguren. Cena ja za 12 steklenic (1 dvanajstorica) 5 K franko ne vsako pošto po povzetju ali če se pošlje denar naprej. Manj kot 12 steklenic se ne pošilja. Prosimo, da se naroča naravnost od **P. JURIŠIČA**, lekarnarja v Pakracu št. 65 (Slavonija.)

Skupna rezerva sklepom 1907 čez stotisoč kron.
Upravno premoženje sklepom 1907 3,800.000 kron.

Zadružnikov čez 550.

Glavna posojilnica

reg. zadr. z neom. zavezo v Ljubljani,

pisarna na Kongresnem trgu št 15 nasproti nunske cerkve obrestuje hranilne vloge po

4 3/4 %

t. j. K 4-75 za vsacih 100 kron, takoj od dneva vložitve, pa do dneva dvige, brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovina, ne da bi se obrestovanje pretregalo. 3418 1

Uradne ure od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.

Tekoči račun v Avstro-ogrski banki v Ljubljani.

Račun pošne hranilnice št. 40986. Telefon št. 135.

Se vedno najboljše in najcenejše so naše :

slamoreznice

katerih imava nad 100 v zalogi in si vsakdo najlažje izbere.

Tudi vse druge stroje za kmetijstvo in mlekarkstvo imava v zalogi po najnižjih cenah.

Kdor si torej misli slamoreznico kupiti, naj ne zamudi priložnosti in naj zahteva najin ilustrovani cenik, katerega dobi vsakdo 2737 zastoj in poštine prosto. 26-4

Karl Kavšeka nasledniki

Schneider & Verovšek
Ljubljana, Dunajska cesta šte. 16.